

Avrupa Birliği'nin Sosyal Politikasının Gelişimi ve Türkiye'nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu

Ayşe Meriç YAZICI¹

Özet

Avrupa Birliği entegrasyon sürecinin önceliği ekonomik ve parasal birliği sağlamaktadır. Ancak, son yıllarda sosyal politika alanında yaşanan gelişmeler, Avrupa Birliği'nin sosyal konulara giderek daha fazla önem verdiğini göstermektedir. Küreselleşmenin, genişleme sürecinin ve refah uygulamalarında ülkeler arasında var olan farklılığının yarattığı baskıya rağmen, Avrupa devletleri sosyal alanındaki etkinliklerini korumaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'nin Avrupa Birliği sosyal politikasına uyumu ve bu yönde gerçekleştirilen düzenlemeler üzerinde durulmaktadır. Uyum sürecinde yaşanan sorunlar, Türkiye'nin kendine özgü yapısı göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Sosyal Politika, Avrupa Birliği

European Development of Social Policy and Turkey's European Social Policy Compliance

Abstract

Establishment of Economic and Monetary Union is the priority of European Unionin tegration process. However, latest developments in social policies indicate that the European Union attaches more importance to social issues. Inspite of the complications caused by

¹ I.A.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü.aysemeryazici@hotmail.com Batıköy mah.Çarmıklı cad. Atlas vadi evleri B1 Blok Daire 15 Sinanoba-Büyükkçekmeci.İst.

globalization, enlargement process and the diversities between in welfare implementations, European countries maintain the effectiveness on social area. This study focuses on the arrangements in the adaptation process of Turkey to European Union social policy. The structure peculiar to Turkey is considered while evaluating the problems in the adaptation process.

Keywords: *State, Social Policy, The European Union*

Giriş

Sosyal eşitlik, sosyal adalet ve sosyal refahın daha iyi bir seviyeye ilerlemesi için, hükümet politikası bu konuda yeni bir devir açmıştır. Yeni bir dönem olarak adlandırılan bu devir sosyal politikadır. Sosyal Politika döneminde bilim-teknik ilerlemiş ve üretim teknolojisinde önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Kaydedilen bu yeni ilerlemeden en çok etkilenen sınıf işçi sınıfıdır. Çalışanlar ve işverenlerin arasındaki ilişkiler, çalışanların kullanmış olduğu yeni teknoloji ile geçmişte yaşanan eski sosyal düzen finansal açıdan ve sosyal açıdan bazı problemlere neden olmuştur. Sosyal Politika, Avrupa'da ortaya çıktığından beri birçok eleştiriler almış, bilhassa 1990 ve sonrasında eleştirilerin tam ortasında yer alan Avrupa Birliği birleşme ve bütünleşme döneminde sosyal modelin ilerisinin olacağı görülmüştür. Avrupa Refah Devletinin oluşması, bireyin sosyoekonomik bir varlık olmasını anlaması, insan hak ve özgürlüklerinin yaşanan bu gelişmelerinin ardından sosyal açıdan insanların ilerlemesine bir örnek oluşturur. Bu çalışmada hem sosyal politikaya hem de sosyal politikanın gelişimi açısından, Avrupa Birliği süreçlerine, antlaşmalarına yer verilmiştir. Ayrıca Avrupa Birliği'nin geçmişteki tarihsel sürecine, Avrupa Birliği sosyal politikasının kaynaklarına, ana prensiplerine ilişkin bütün ilerlemeler incelenmiştir. Avrupa Birliği, finansal ve mali açıdan ilerledikçe, sosyal açıdan birbirlerine yaklaşmaları meydana gelmektedir. Türkiye'nin Avrupa Birliği ilişkileri, Avrupa Birliği'nin genişlemesi açısından Türkiye'nin de bu genişlemede yer almasıdır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecindeki yaptığı reformlar ve Avrupa Birliği'nin istediği ölçüde düzenlemelere girmesi ve uyum konusunda yaşanan problemler, Türkiye'nin finansal, sosyal ve politik açıdan kendine özgü özellikleri

dikkate alınarak yapılmıştır. Sosyal politika Avrupa Birliği demek olduğundan, Avrupa Birliği finansal tasarılar üzerine kurulan üye olan ve ülkeler arasında finans birlikteliği vizyon edinebilir bir kavramdır. Fakat Avrupa Birliği'nin bütünleşmesinde finansal ve sosyal taslaklar incelemeye girmiştir. Yapılan bu araştırmada, sosyal politika yolunda yapılan adımlar ve Avrupa Birliği sosyal politikasının baştan sona kadar tüm oluşumu anlatılmaktadır. Araştırmanın “Sosyal Politikanın Kavramı ve Teorik Çerçevesi” isimli ilk bölümde, refah devletinin kavramı, kapsamı ve boyutları incelenmiştir. Devamında ise Sanayi Devrimi ve Avrupa Refah Devleti modelleri açıklanmıştır. Çalışmanın “Avrupa Birliği'nde Sosyal Politikaların Yasal Düzenlemelerinde Süreç ve Aşamalar” isimli ikinci bölümünde, Avrupa Birliği'nin Sosyal Eylem Planları, Antlaşmalar ve maddeleri incelenmiştir. Çalışmanın “Türkiye'nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu” isimli üçüncü bölümünde, Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri, Ankara Antlaşması, Gümrük Birliği alanında ve Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri ve Genişleme Süreçleri anlatılmaktadır. Araştırmanın “İlerleme Raporlarında Sosyal Politika Uyumu” isimli son bölümde ise, Avrupa Birliği uyum sürecinde Türkiye'nin sendikal hakları, çocuk işçiliği, kadın-erkek eşitliği, engelli hakları, sosyal koruma ve diyalog, iş sağlığı ve iş güvenliği konularına yer verilmiştir.

Sosyal Politika Kavramı

Sosyal Politika; Endüstrileşmenin ve Liberal Kapitalist iktisat politikasının neden olduğu olumsuz durumların düzeltilmesine yönelik, kapitalizmi muhafaza edecek ve meydana getirdiği olumsuzlukları düzeltecek bir politika kapsamıdır. Bütün örgütlerde olduğu gibi diğer toplum birimlerinde de finansal ve sosyal gruplar, çıkar grupları ve ideolojik gruplar vardır. Bilhassa endüstri devriminden sonra ortaya çıkan sosyal bölünmeler birçok problemlere ve sorunlara yol açmıştır. Bunların sonucunda ise, devlet oluşan bu kargaşalara karşı önemler almıştır. Alınan bu tedbirler zamanla çok birçok karşıt görüş almaya başlamıştır. Hükümetin aldığı tedbirler arasında, sosyal açıdan adaletin sağlanması, refah bir ortamın oluşturulması, yoksullukla mücadele edilmesi, sosyal açıdan barışın sağlanması ve oluşan sosyal sınıfın denetlenmesi olarak sıralanabilir (Topçuoğlu, 2012).

Sosyal Politikanın Gelişimi ve Refah Devleti Kavramı

Sosyal Devletin süreç ve aşamalarını anlayabilmek için öncelik olarak geçmişten bugünüme kadar olan süreçlerini belirtmek gerekir. Dünya Ekonomisi, ilk çağlardan ilkel yaşamın hüküm sürdüğü ve günümüze kadar çeşitli akımların (Merkantilizm, Fیزیokrasi, Keynesyen Akım, Kapitalizm, Neo-Klasik Akım, Kumanda Ekonomisi) etkisinde kalmış ve akımların görüşlerine göre değişmiş ve gelişmiştir. Dünya Ekonomisi aşağıdaki süreçlerden geçmiştir. Bunlar;

- MÖ 5000’li yıllarda uygulanan “Yerleşik Düzene Geçiş” süreci,
- MÖ 3000’li yıllardaki “Fiyata Dayalı Mübadele Sistemi”,
- MÖ 2000’li yıllarda uygulanan “Bimetalizm”,
- 15-16. Yy.daki “Keşifler Dönemi”,
- 17. Yy.da “Merkantilizm ve Fیزیokrasi Akımları”,
- 18.Yy.daki “Klasik Düşünce Okulu”,
- 20. Yy.da Neo-Klasik Okul ve bu devrede 1929 Ekonomik Buhran olarak adlandırılan ekonomik çöküş patlak vermiş ve Kapitalist düşünce büyük bir yara almıştır. Ardından Keynesyen Okul’un temeli atılmış,
- 1.Petrol Krizi meydana geldi,
- 1980’de “Dışa Açık Büyüme” politikası,
- 11 Eylül 2001’deki Neo-Liberal Modelin devreye girmesi,

Kapitalist ekonomilerde sanayileşme ile ortaya çıkan sorunlar, artan işsizlik ve güvensizlik karşısında siyasal hakları gelişmesiyle devlet müdahalesine karşı çıkan anlayış yerini, devletin toplumsal güçler arasında bütünleşmeyi sağlayıcı rol üstlenmesi gerektiğini savunan anlayışa bırakmıştır. Liberal devlet anlayışından sosyal refah devleti anlayışına geçilmesinde eşitsizliğe ve sömürüye karşı düşünsel ve eylemsel düzeyde yoğun tepkilerin önemli rolü olmuştur (Özcan, 2012).

Avrupa Refah Devleti Modelleri Sınıflandırılması ve Genel Özellikleri

Refah Devleti sınıflandırılması ilk olarak eğitimci ve yazar Richard Titmuss sosyal politikanın bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasınada öncülük etmiştir ve refah devleti modelini üçe ayırmıştır. Bunlar,

“kurumsal-yeniden bölüşümcü model”, “kalıntı refah modeli” ve “endüstriyel başarı-performans modeli” olarak sınıflandırmıştır. İlk modelde ihtiyaç sahibi olan tüm kişilere devlet vasıtasıyla sosyal hizmetlerden faydalanmayı amaçlar. Diğer bir model olan kalıntı refah devleti modeli ise yoksulluk sebebiyle sosyal refahını yitirmiş insanlar için bir hizmet teşkil eder. Bunu teşkil eden sistem ise aile kurumunu ve piyasalara karşı sosyal açıdan karşılaşılan risklere karşı oluşturulan bir devlet sistemidir (Harman, 2014).

Avrupa Sosyal Politikasının Doğuşu

Avrupa Birliği sosyal bir bütünleşme olmamakla birlikte, geniş kapsamlı olmasa da bir sosyal politikası mevcuttur. Bu politika zaman içinde inişli çıkışlı bir yol izlemiş, başlangıçta yalnızca ekonomik bütünleşmeyi hayata geçirmek için gerekli olan alanlarla sınırlı iken 1990’lı yılların sonlarına doğru Avrupa Birliği’nin liberal ekonomik bütünleşme sürecinin yarattığı işsizlik, yoksulluk ve sosyal dışlanmaya karşı bağlayıcı olmayan önlemlerin alınmasına yönelik bir politikaya doğru çevrilmiştir. Roma Antlaşması (1957), sosyal politika kapsamında çok az sayıda hüküm içermektedir. Sosyal politika, esas olarak Ortak Pazar kapsamında işçilerin serbest dolaşımı ve yerleşme serbestliği ilkesinin hayata geçirilmesi anlamında düşünülmüştür. Tek Avrupa Yasası (1986), işçi sağlığı ve iş güvenliği, sosyal taraflarla diyalog ve ekonomik ve sosyal bütünleşme alanlarında sınırlı bir politika öneriyordu. 1989 yılında İngiltere dışındaki 11 üye ülkenin kabul ettiği işçilerin temel sosyal haklarına dair Topluluk Şartı (Sosyal Şart), yasal olarak bağlayıcılığı olmamakla birlikte Avrupa Birliği tarafından garanti edilmesi öngörülen bir dizi hakkı tanımlamaktadır. Maastricht Antlaşmasında (1992) sosyal konular, İngiltere’nin onaylamadığı ek Protokol ve onun bir parçası sayılan ayrı bir Anlaşma biçiminde düzenlenmişti. Bu Anlaşma, Sosyal Şartta belirlenen hedeflerin yanı sıra istihdamın, yaşam ve çalışma şartlarının iyileştirilmesi, daha iyi bir sosyal koruma, sosyal diyalog, insan kaynaklarının geliştirilmesi konularını da kapsamaktaydı. Anlaşma, sosyal koruma alanını, Birliğin oybirliği ile karar alması gereken bir politika alanı olarak belirlemiştir. Amsterdam Antlaşması (1997) genel olarak sosyal politika ve özel olarak sosyal koruma ve sosyal içerme

konusunda özel bir yere sahiptir. Amsterdam Antlaşması ile Avrupa Topluluğu Antlaşmasına getirilen yeni 13. Madde, ayrımcılığa karşı hükümlerin benimsenmesine değinmekte ve Konseyi cins, ırk, etnik köken, din ve inanç, sakatlık, yaş veya cinsel eğilim temelinde her türlü ayrımcılığa karşı mücadele etmek üzere gereken önlemleri almaya yetkili kılmaktadır. Ancak bu önlemlerin oybirliği ile alınması esas olacaktır. Amsterdam Antlaşması ile istihdamın geliştirilmesi Topluluk amaçlarına dahil edilmiştir. Ayrıca Sosyal Protokol Avrupa Topluluğu Antlaşması bünyesine alınmış, böylece sosyal politikanın Avrupa Topluluğu ve Üye Devletlerin ortak sorumluluğu olduğu doğrulanmıştır. Sosyal politikanın amaçları, istihdamın geliştirilmesi, yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi, yeterli sosyal koruma, işçi ve yönetim arasında diyalog, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve sosyal dışlanmanın önlenmesi olarak saptanmıştır. Sosyal diyalog ve kadın ve erkeklere eşit işlem de güçlendirilen hükümler olmuştur. İşçi sağlığı ve iş güvenliği, çalışma koşulları, işgücü piyasasından dışlanmış kişilerin entegrasyonu, işçilere bilgi verilmesi ve danışılması, işgücü piyasalarındaki imkânlar ve çalışma yaşamı açısından kadınlarla erkeklerin eşitliği, Konseyin, Ekonomik ve Sosyal Komite ve Bölgeler Komitesine danışıldıktan sonra, Parlamento ile ortak karar alma usulüyle ve nitelikli çoğunlukla direktifler benimseyeceği alanlar olarak belirlenmiştir. Sosyal güvenlik ve sosyal koruma, istihdam sözleşmesinin sona erdirilmesi durumunda işçilerin korunması, işçi ve işverenlerin çıkarlarının temsili ve toplu savunması, Topluluk topraklarında yasal olarak ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının istihdam koşulları, istihdamın geliştirilmesi ve yeni işler yaratılması için mali katkılar gibi konularda Konsey aynı usulle ancak oybirliği ile düzenleme yapabilecektir. Ücretler, örgütlenme hakkı, grev hakkı ve lokavt, Topluluğun yetki alanı dışında bırakılmıştır (Çağlar, 2005).

Avrupa Kömür Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Sosyal Politika

1951 yılında oluşturulan Avrupa Kömür Çelik Topluluğu tamamen ekonomik amaçlı olup ekonomik birlikteliği ifade eder. Bu antlaşmada sosyal hükümler kömür-çelik sanayi ile sınırlı kalarak burada çalışan işçilerin yaşama ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi, istihdam

olanaklarını, iş güvenliğini, uygun ücret ödenmesi ve sosyal güvenlik haklarını düzenler. Daha sonra 1957 yılında Roma Antlaşmasının imzalanmasıyla, bu ekonomik birliktelikle beraber sosyal konuların çözümlenmesi gerektiği de anlaşılmıştır ve Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. Ancak bu dönemde sosyal politika ekonomik politikanın yanında daha sili görünür. Daha sonra Avrupa iç pazarının oluşturulması emeğin ve hizmetlerin serbest bırakılması bütünleşmeyi hızlandırır. Böylece “Aktif Sosyal Politikalar Dönemi ” başlar. Ekonomik bütünleşmenin desteklenmesi yolunda sosyal politikalar uygulanmaya başlar. Roma Antlaşması sosyal dayanışma ve sosyal uyum konusunun altını çizer. Daha sonra yine bu yönde 1960 yılında oluşturulan Avrupa Sosyal Fonu ile Sosyal Uyum çalışmaları devam eder (Güven, 2001).

Avrupa Tek Senedi ve Topluluk Temel Sosyal Haklar Şartı

1970 yıllarında yaşanan petrol krizleri ekonomik politikaları öne çıkarır. 1974 yılında ise, Avrupa Konseyi'nin Sosyal Eylem Programını uygulamasıyla çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesi amaçlanır. 1980'li yılların başında ekonomik politikalar devam eder. Sosyal politika yeterince gelişmez. Bu yıllarda da işsizlik, gelir dağılımı, adaletsizlik vb. konular gündemdedir. Sosyal politika çalışmaları 1980'li yılların ortalarında nitelikli oy çoğunluğu ile karar alınmasıyla hız kazanır. 1986 yılında Avrupa Tek Senedi ile sosyal taraflar arasında sosyal diyalog güçlenir. Bu senetle Ortak Pazarın adı İç Pazar olarak değişir, gümrük duvarlarını kaldırmakla kalmayıp üye ülkeler arasındaki tüm engelleri kaldırır, tek bir Pazar oluşturur (Karluk, 2014).

1974 Sosyal Eylem Planı

1970'li yılların başında meydana gelen ekonomik ve sosyal olayların kötü gitmesi durumunda, yaşanan olayların sonucunda ve ortak pazarın istihdamında ve bu olayların sosyal açıdan gerilemeye yol açtığı, çalışan sınıfın yaptığı eylemler ve sanayinin gerilemesi ile beraber farklı bir sosyal politika anlayışını gerekli kılmıştır. Geride kalan 1974 Sosyal Eylem Planı'nın 1972 yılında Topluluk Paris Zirvesi yapılmıştır. Bu zirvenin sonucuna göre ekonomi alanında beraberlik oluşturma

sürecinde, sosyal politikaların ekonomi politikasına göre ortak olarak bağımsızlık ifade eden, bir Avrupa Sosyal Politikası oluşturulması hedeflenmiştir. Kurulan bu konseyin sonuçlarına göre, işyerlerinde yaşanan olumsuzluk içeren durumlar, sağlık ve güvenlik problemleri, en az ücretle çalışan işçiler, sözleşmeli personel istihdamı, kadın-erkek eşitliği, toplu işten çıkarma gibi maddeler yer almıştır. Sosyal Eylem Planının Avrupa sosyal politikasını değerlendirmeye alırsak, yapılan planlarla birlik sağlanmıştır, fakat maddelerin gereği yerine getirilmemiştir. Bunun sebebi ise, sosyal politikanın her kademesine karşı çıkan ve reddeden Britanya Hükümeti'nin bu politikaya olan yaklaşımıdır.

Avrupa Tek Senedi

1980 yılında Topluluklarda ekonomik problemlerin çoğalması ve bunların giderilmesinden sonra, Haziran 1984 Avrupa Topluluğu Konseyi üye olan ülkelerin devletin ve hükümetin başında bulunan başkanlarının belirlediği temsilcilerden meydana gelen bir komite kurmaya karar vermişlerdir. Komitenin belirlemiş olduğu ilk karar siyasi beraberliğin daha işlevsel olmasına ve alınan bu karar Aralık 1984 yılında Dublin Zirvesi'ne gönderilmiştir. Tek Senet ile devam eden bu süreçte birçok değişiklikler yapılmıştır. Ortak pazarın adı İç Pazar olarak değişmiş, gümrük alanındaki bütün sınırlar kaldırılmış ve üye olan bütün ülkelerin engellerin kaldırılması sonucunda adı Tek Pazar olarak değiştirilmiştir. Tek Senedin 18.maddesi ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun 100. Maddesi ulusal mevzuatların yakınlaştırılması Avrupa Toplulukları'nın yetkilerini arttırmıştır. Konsey'in Komisyon'un önerisi üzerine, AP işbirliği ile ve Ekonomik ve Sosyal Komite'nin görüşleri de alınıp, üye olan devletlerde yasa, yönetmelik ve idari bir işleme konu olan ve Tek Pazar'ın kuruluşunu ve işleyişini amaçlayan hükümlerin yakınlaştırılması ile ilgili önlemler konusunda nitelikli çoğunlukla karar alınması öngörülmüştür.

Çalışanların Temel Sosyal Haklarına İlişkin Topluluk Şartı ve Eylem Planı

Uluslararası İnsan Hakları hükümlerinde sosyal şartlar önemli bir yer oluşturmuştur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin insan hakları

alanındaki en büyük başarısıdır, soysal ve ekonomik alanında ilerleme kaydetme amaçlanmıştır. 1990'ların ortasında Avrupa Sosyal Şartı geniş çapta Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin arkasında kalmıştır. Buna sebep olan etkenler son bölümde yer alan Bağımsız Uzmanlar Komitesi'ne bağlı olarak varlığını sürdürmüştür. Bu durum siyasal ve yargısal alanda belirsizlik yaratmıştır. Avrupa Sosyal Şartı'nın İnsan Hakları Evrensel Bildirgelerinden ayıran ve farklı kılan özellikleri bulunmaktadır. Açıklamak gerekirse, bu içeriğe giren kişiler taraf olan devletlerin kişileriyle sınırlı kalmaktaydı. Bu şartlar kabul edildiği takdirde her devlete sınırları çizilen şartlar dahilinde bir seçme hakkı tanınmış olmasına karşın bu şartlar 90'lı yıllarda değişmiştir. Temel Haklar Şartı, Aralık 2000'de Avrupa Birliği üye devlet başkanları vasıtasıyla ilan edilmiştir. Devamındaki süreçte yoğun tepkilere neden olmuştur. Bir yandan Avrupa Birliği'nde İnsan Hakları korunması açısından Sosyal Şartın önemini savunanlar diğer yandan ise, bağlayıcı olmamasını savunanlar eleştirilerde bulunuyorlardı. Yapılan bu tartışmalar, insan haklarının korunmasındaki açıkların AİHS' ye taraf olarak ya da antlaşmalara resmi bir Haklar Bildirisi eklenmesi gerektiği idi. Lizbon Antlaşması'nın eki olarak kabul edilen Temel Haklar Şartı, medeni ve politik haklarla sınırlandırılmamış, ekonomik ve toplumsal hakları da kapsamaktadır. Bu haklar altı başlıktan oluşmaktadır. I. Başlık, insan onuru ve bu başlık altında yaşama hakkı, kişilik hakkı, işkence ve kötü muameleye karşı korunma hakkı vardır. II. Başlık, özel hayata ve aile hayatına saygı, kişisel verilerin korunması, evlenme ve aile kurma hakkı, düşünce, inanç ve din özgürlüğü, toplantı ve dernek kurma özgürlüğü, sanat ve bilim özgürlüğü, eğitim hakkı, çalışma hakkı, işletme kurma hakkı, mülkiyet hakkı, sığınma hakkı, sınır dışı edilme, uzaklaştırma ve suçluların iadesinde korunma hakkı, evlenme ve aile kurma hakkının, gay ve lezbiyen çiftleri de içerecek şekilde yazıldığı, ayrıca vicdani ret hakkının tanındığı görülmektedir.

Maastricht Zirvesi, Sonuçları ve Kopenhag Kriterleri

10 Aralık 1991 tarihinde imzalanmış ve 1 Ocak 1993'de yürürlüğe girmiştir. Kriterlerin amacı, parasal ve ekonomik politikaları ve değişiklikleri ayrıntılarıyla düzenlenmiştir.

Maastricht Kriterlerinin ekonomi alanındaki maddeler şunlardır:

- En yüksek performans ve en düşük performans gösteren üç ülkenin yıllık enflasyon ortalamaları ve bu oranların arasındaki farkın 1,5 puanı aşmaması gerektiğidir.
- GSYİH oranı % 60'ı geçmemelidir.
- Üye olan ülkelerin bütçe açıkları %3'den fazla olmamalıdır.
- En yüksek performans gösteren üye devletlerden üç ülkenin faiz oranı 2 puandan fazla olmamalıdır ve uzun vadeli faiz oranı 1 yıllık dönem itibarıyla olmalıdır.
- Üye olanın ülkenin ülke parası son iki yıl içinde değerini düşürmemiş olması gerekmektedir.

Maastricht Anlaşması üye olan ülkelerin yeni bir işbirliği açısından başlangıcı olmuştur. Örnek verirsek, savunma, adalet ve içişleri konularındır.

Kopenhag Zirvesi ve Kopenhag Kriterleri

Kopenhag Zirvesi ve Kopenhag Kriterleri hakkında genel olarak aşağıdaki bilgiler verilecektir.

Kopenhag'da 1993 yılında toplanan Avrupa Konseyi Zirvesi, üye ülkelerin politik ve finansal açıdan Avrupa Birliği katılımı bazı maddelere bağlıydı. Bu maddelerin bağlı olduğu şartlara "Kopenhag Kriterleri" denilmiştir. Bu kriterler üç ana gruptan oluşur.

- **Politik Kriterler:** Hukukun üstün ilkesi, demokrasi ve laiklik, insan haklarına saygı ve ekalliyet halkın korunması.
- **Finansal Kriterler:** Birlik içinde bulunan piyasa ve rekabet halindeki rakiplere karşı koyma durumunun işlevsel bir Pazar ekonomisinin varlığının olması.
- **Topluluk mevzuatının benimsenmesi:** Politik, finansal, parasal beraberliğin getirdiği zorlukları kabul etme ve uyma görevidir.

Avrupa Birliği'nin Kopenhag Kriterinin asıl amacı, üye olmak isteyen ülkeleri serbest piyasa ekonomisi ve demokrasi etrafında birleştirmek amacıyla bu kriterleri hedeflemiştir.

Amsterdam Zirvesi ve Sonuçları

Amsterdam Zirvesi ve sonuçları hakkında detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kurum ve kuruluşlarda yapılan görüşmelerin, belirlenen kriterlerin ardından Avrupa Birliği'nin tekrardan yapılandırılması bakımından Amsterdam Antlaşması istenildiği gibi cevap verememiştir. Bu anlaşmayla maddelerin tekrardan gözden geçirilmesi daha kolay ve anlaşılır bir şekilde yazılması amaçlanmıştır. Bu bağlamdaki maddeler; Adalet, güvenlik, özgürlük, dış politika üzerine yapılan düzenlemelerdir. Kurumlar bakımından ise, Avrupa Parlamentosu'nun yetkileri güçlendirilmiştir. Amsterdam Antlaşmasıyla beraber kararların daha elastikiyetlik katmıştır ve daha sıkı işbirliği ve esneklik içeren kararlar metne eklenmiştir. Finansal ve parasal alanda daha uyumlu olduğu ve çalışma alanının dış politikada gerekli olduğu anlaşılmıştır. Fakat bu Antlaşmayla ODGP alanında fazla bir değişiklik olmamıştır. Antlaşmanın en fazla yenilik getirdiği konu "ortak strateji"dir. Daha da açıklarsak, ODGP için genel yönlendirici ilkeleri tanımlama durumunda üye olan devletlerin ortak çıkarları olması durumunda Avrupa Birliği bu konuların aşılmasında ortak bir strateji belirlemiştir. Bu yeni madde J.3 Avrupa Birliği Konseyinde belirtilmiş ve Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi aracılığıyla onaylanmıştır.

Lüksemburg Zirvesi ve Sonuçları

Lüksemburg Zirvesi ve sonuçları konusunda genel bilgiler aşağıda verilmiştir.

Türkiye'nin genişlemesi açısından çok önemli bir zirve olan Lüksemburg Zirvesi 1997 yılında Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerin temsilcileri ve hükümet başkanları aracılığıyla Lüksemburg'da toplanmışlardır. Dışişleri Bakanlığı, 1997 yılında TBMM'ye görüşülmesi için tam üyelik başvurusu isimli bir tasarı hazırlamıştır. Lüksemburg Zirvesi Türkiye açısından ilerleme sürecine girmekle beraber "Gündem 2000" tasarısı önerileri benimser. İlk kez Lüksemburg Zirvesinde belirtilen Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye

olma söz konusu ve Avrupa stratejisi geliştirmesi bunun bir aday niteliği olduğunu gösterir.

Fakat bazı maddeler Türkiye açısından ters dűřmektedir. Bunlar,

- Avrupa Birliğinin Türkiye'ye sunduğu gerekçeler ve teklifler en başından beri Türkiye'ye verilmesi gereken gerekçelerdir.
- Avrupa Birliği'ne aday olan ülkelere tanınan imtiyazların Türkiye'ye karşı aynı anlamda tanınmamıştır.
- Ülkemize karşı yanlış değerlendirmeler yapılmıştır. Bunlar hem iç politik yapısı hem de Kıbrıs sorunudur.
- Ülkemize n yargılı yaklaşılması durumlarında ve politik olarak art niyetli davranılmıştır.

Nice Zirvesi ve Sonuçları

Nice Zirvesinde Avrupa Hakları Sözleřmesine taraf olan ve Avrupa Birliđi'ne ye olan tüm ülkeler bir rejim biçimi benimsemişlerdir. Avrupa Birliđini kuran antlaşmalarda yani Roma ve Paris Antlaşmalarında Topluluk hukuku dahilinde temel haklara ilişkin ilkeler diğer bir tarafa, ayrımcılık ve eşitlik konularına ilişkin maddeler vardır. Buna sebep olarak, Avrupa Birliđi kurucuları bu maddeleri hazırlarken söz konusu eşitlik ve ayrımcılığı daha önceden dűřnp buna uygun bir Őekilde ilkeler benimsemişlerdir. Zaten Avrupa'da ki bu bütünleşmenin sebebi finansal açıdan olduğu için söylenen konular bu fikri doğrulamaktadır. Adalet Divanı Topluluđun temel hakları kısmında önemli bir rol oynar. Avrupa Topluluđu Adalet Divanı her ne kadar bu konu üzerinde eleştirel olsa da Avrupa Topluluđu Adalet Divanı temel haklara bağlı kalmayı devam ettirmiştir.

Lizbon Zirvesi ve Sonuçları

1 Aralık 2009 yılında Lizbon'da yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşmada diğer antlaşmalara nazaran sadece içerikte bazı değeriklikler yapılmıştır. Avrupa Birliği tek tüzel kişilik olarak değeritirilmif ve topluluk ayrımı söz konusu olmaktan çıkmıştır. Bu antlaşmada yapılan farklılıkları Şöyle sıralayabiliriz:

- Avrupa Birliği'nin daha iyi bir Şekilde ilerlemesine ve geliŐmesine olanak tanınması,
- Avrupa insanının daha da özelleŐmesi,
- Avrupa Birliği Antlaşmasına ilave edilerek yapılan diğer müzakerelerle eşit olarak kabul edilmiŐ ve üye olan bütün devletleri tamamlayıcı nitelikte olmasıdır.

Avrupa Birliği finansal, politik ve sosyal alandaki ilerlemeler sonucu yeni bir yasa düzenlemesine giriŐimde bulunulmuŐtur. Bunun sebebi ise, karar almada yeni düzenlemeler getirilmesini sağlamak, deđiŐik finansal, politik ve kültürel beraberliğin birleŐtirilmesi, nüfus alanındaki deđiŐimler, iklim farklılığı ve terörizmle mücadele etmektir (Güven, 1995).

Türkiye'nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım görüşmeleri 2005 yılında baŐlamasına karşın, diğer yıllardaki geniŐlemelerden daha farklı olmuştur. Sebebi ise 50 yıldan fazla deđiŐim gösteren ve ilerleyen Avrupa Birliği'dir. Farklı olan tek Şey ise bütçe ve fonlardır. Bu sebepten ötürü Türkiye'nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumuna vizyon geliŐtirmek ve hedef koymak daha da zor bir duruma gelmiŐtir. Bir diğer önemli problem ise, Türkiye'nin kiŐi baŐına düşen milli gelir Avrupa Birliği ortalamasının altında olmasıdır. Aday olan devletlerin Avrupa Birliğini istemesinin en önemli sebepleri, insan temel hak ve özgürlüklere gösterilen saygı, hukuki açıdan sosyal güvenlik, yönetim alanındaki yenilikler ve bunu gerçekeŐtirmeyi isteme hakkına bağlıdır. Avrupa Birliğine aday olan devletlerin birbirinden farklı olan finansal, sosyal ve kültürel açıdan değişiklik göstermeleri görüşmeler sırasında geçici olarak tedbirler alınmasını gerekli kılmıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği uyumlaŐma döneminde zorlandığı konu sosyal yasa ve sendikal haklardır. Bu süreçte Türkiye kendi problemlerinin yanında, milletimizin tarihi ve toplumsal açıdan gelişme sağlaması da buna ilave olmuştur. Avrupa Birliği sosyal politikalarına uyum konusu yorum tartıŐmalarını da beraberinde getirir. Uyuma dar yorum mu yapılacak geniş yorum mu? Dar yorum, Avrupa Birliği sosyal politikaları için Avrupa Birliği Antlaşmalarının ve

Yönergelerinin temel alınması gerektiğini açıklar Geniş yorum ise, Avrupa Birliği Antlaşmaları, Yönergeleri, Kopenhag Kriterlerini, Avrupa Birliği Antlaşmalarının ve belgelerinin atıf yaptığı uluslararası antlaşma ve sözleşmeleri, evrensel hukuk normlarını uyum konusunda ele alır (Güneş, 2013).

Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme süreci en başından ele alırsak, 2.Dünya Savaşı bitiminden sonra dünya üzerinde başlayan birleşme batılı devletlerin yanında yer alarak devam etmiştir. Türkiye'de bu alanda yer alarak ve bu taslağın içine girerek ilk önce OECD'ye daha sonrasında NATO'ya üye olmuştur.

Türkiye'nin bu topluluklara üye olmasının başlıca sebepleri Avrupa Ekonomik Topluluğu devletleriyle finansal ilişkileri ve Yunanistan'ın da Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üye olması gerçeğidir. Türkiye'nin bu konuda başvurusunun hızlandırılması ise, Yunanistan'ın ortak pazara rakip olacak ürünleri ihraç etmesi ve Yunanistan'ın Avrupa Birliği üyesi olması vasıtasıyla duyulan finansal ve siyasal endişelerdir.

Ankara Antlaşması ve Katma Protokol

Bu aşamada ortaklık görüşmeleri üç evreden oluşur:

İlk evre, bu ortaklığın Gümrük Birliği konusunda bir konsensüs oluşmasıyla, görevleri bakımından zıt fikirler oluşmuştur. Türkiye'nin bu müzakerelerle gümrük birliği açısından gerçekleşmesi beklenen tam üyeliğin 1 ya da 2 sene içerisinde gerçekleşmesini, Avrupa Ekonomik Topluluğu çalışanlarında mali açıdan yardım etmesi söylenmiştir. Askeri darbeler sırasında Avrupa Birliği'nin güven ve itimadı sarsılmış ve görüşmeler azalmıştır. Azalan görüşmeler 1960 yılında tekrardan devam etmiş ve bunun üzerine Türkiye Yunanistan'ın bütün görevlerini üstleneceğini açıklamıştır. İkinci evrede, bir toplantı yapılmış ve toplantı konusu sadece Türkiye'nin Gümrük Birliği ve Topluluk farkı olmuştur.Üçüncü evrede, altı defa yapılan görüşmeler sonrasında Avrupa Ekonomik Topluluğu taraflarla ilişkili olmanın tek seçeneği Gümrük Birliği değil de bunun dışında parasal ve finansal konuların olduğunu açıklamışlardır. Bu antlaşmanın ortak amacı ve ilkeleri bu

süreçte belirlenen dönemlerdir. Ankara Antlaşmasının kararlarını şöyle sıralayabiliriz,

- Türkiye'nin mali açıdan ilerlemesi ve halkın refah seviyesinin, gelişmişlik düzeyinin artırılması.
- Gümrük Birliğini Türkiye ve Topluluk arasında ilişkilendirmek.
- Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme sürecini hızlandırmak ve üye olan devletlerin halkıyla ve Türk halkının kaynaşması, laik ve güvenlik ortamı içerisinde yaşamasını sağlamaktır (Ayata, 2016).

Gümrük Birliği

Ulusal sınırların, gümrüklerin ve her türlü eş etkili resim ve harçların kaldırıldığı ve ortak ticaret politikalarına sahip bir finansal ve politik birliğe ulaşmak için gerekli olan ana unsurların başında gelen malların, kişilerin, sermayenin ve hizmetlerin coğrafi alanda serbestçe dolaşması gelir. Malların serbest bir şekilde dolaşmasını sağlamak için öncelikle;

1. Gümrük birliğinin gerçekleştirilmesi,
2. Üye devletler arasında ithalat ve ihracatta her türlü miktar kısıtlanmasının yasaklanması gereklidir. Bir diğer taraftan Avrupa Birliği'nin ilerleme temelidir (Erdoğan, 2005).

Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinde İlerleme Raporlarında Sosyal Politikaların Uyumu

Avrupa Komisyonu, aday olan devletlerin katılım yönünde ilerleyip genişlediğine dair bunları anlatan ve gösteren bir rapor düzenlemektedirler. Bu raporda anlatılan Avrupa Birliği'ne aday olan devletlerin katılıma gösterdikleri ilerleme, gerileyen bölümlerdeki hangi yerde hata yaptıkları, her yıl düzenlenen Avrupa Komisyonunda yayımlanan bir belge niteliğindedir. Komisyon şu zamanda kadar 12 tane İlerleme Raporu sunmuştur. Raporun bu bölümünde Sosyal Politika İstihdam adı altındaki ilerlemeler Türkiye Avrupa Birliği yolunda adım adım ilerlerken bu ilerleme sırasında yaptığı yenilikler göz önüne alınacaktır. Söz konusu alanlardan bazıları ise, sosyal diyalog ve sendikal haklar, sosyal koruma, çocuk işçiliği, kadın-erkek eşitliği, ayrımcılıkla mücadele, işçi sağlığı, iş güvenliği ve engelli hakları olarak sıralanır. Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde sosyal politika ile ilgili alanlar aşağıdaki gibidir.

Sendikal Haklar

Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'yi en çok tenkit ettiği konulardan birisi de Sendikal Haklar'dır. Komisyon, Türkiye'de çalışan işçilerin serbest bir şekilde örgütlenme ve sendika kurma hakkına sahip olduklarını biliyor. Fakat kolluk kuvvetleri bunun dışında tutuluyor. Komisyonun düşüncesine göre, işçilerin grev hakkı bazı yasaklar ve engellemelere tabii tutmakla beraber karışık yasal kanunlara dayanmaktadır.

Çocuk İşçiliği

ILO verileri gösteriyor ki dünya üzerinde birçok çocuğun fiziki alanda, zihinsel alanda, eğitim alanında, sosyal ve kültürel alanda ve sosyal alanda kendilerine zarar veren ve hukuki şartlara uygun olmayan bir biçimde çalışma hayatlarının olduğunu bize söylüyor. Yine yapılan araştırmalarda kesin olarak bir veri söylenmese de dünya üzerinde 250 milyon çocuk eğitim, sağlık ve temel hak özgürlüklerinden mahrum kalmaktadır. Türkiye'de çocuk işçiliği çok fazla olması komisyon'da sürekli dile getirilmesine sebep olmaktadır. Bu konuda fazlasıyla önem alınmasına rağmen varlığını devam ettirmektedir. Veriler şunu göstermektedir ki, Türkiye'de 2002 tarihinde 893 bin çocuk çalışırken toplam işgücü %4'dür. 2007 Çocuk İşgücü Anketi'nde ise, 6-17 yaş grubundaki çocukların 16.264.000 çocuk finansal katkı sağlarken ve %5.9 olması yaklaşık olarak 958.000'e tekabül eder. Avrupa Komisyon'u Türkiye'de çocuk haklarıyla ilgili yasa ve tüzük olmasına rağmen ve bunların uygulanmasına rağmen yaptırım cezalarının az olduğu ortadadır. Yaşları 15 ve daha küçük çocukların çalıştıkları ve çalıştıkları alanların tarım ve küçük işletmeler olduğu belirlenmiştir (Çelik, 2000).

Kadın Erkek Eşitliği ve Ayrımcılıkla Mücadele

Türkiye nüfusunun yarısının kadın olması ve kadınların bağımlılıktan kaynaklanan geleneklerin üzerinde kurmuş olduğu baskı, eğitim yetersizliği ve toplumda ikinci sınıf vatandaş olmaya kadar eşitsizlik için bir sürü nedeni vardır. Bu sorunların tümünü çözmek zor olsa bile en azından sorunları fark edip ve kadın-erkek eşitsizliği konusunda toplumsal duyarlılığın artması da açıktır. Türkiye'de kadın ve

toplumsal cinsiyet konusunda söylenebilecek çok şey var. İlk başta Türkiye'nin uzun süren modernleşme sürecinde çeşitliliğe ulaşan sosyal yapısı, kadının toplumdaki yeri, eğitim ve gelir düzeyi, dinsel inançları gibi birçok değışkene bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir.

Engelli Hakları

Sakat, özürlü ve engelli kavramları, her ne kadar beraber kullanılsa da bu kavramlar aslında birbirinden farklıdır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 1980 yılında geliştirdiği Sakatlıklar, Yetersizlikler ve Engelliklerin Uluslararası Sınıflandırılması kodlama sisteminde, engellilik olgusunun boyutlarını üç kategoride sınıflandırmıştır. Bunlar:

- Sakatlık,
- Fonksiyonel özürlülük-yetersizlik, yetenek bozukluğu, yeti-yitimi,
- Sosyal ve çevresel engellilik, sosyal yetersizlik, çevresel engelleme ve dezavantajlılıktır.

Dünyada engellilere verilen haklar tanınan imtiyazlar oldukça fazlalaşmıştır. Atılan en önemli adım 21. Yüzyılın ilk uluslararası insan hakları belgesi olarak nitelenen BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmenin 2006 yılında ilan edilmesidir. Bu sözleşme'nin amacı, "engellilerin tüm insan hak ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit bir şekilde faydalanmayı amaç edinmişlerdir. Bu sözleşmenin amaçları ve maddelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve bağımsızlıkları da dahil olmak üzere, kişilerin doğuştan sahip oldukları onura ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesi,
- Ayrımcılık yapılmaması,
- Topluma tam ve etkili katılım ve dahil olma,
- Farklılıklara saygı gösterilmesi ve engelliliğin insan çeşitliliğinin ve insanlığın bir parçası olarak kabul edilmesi,
- Fırsat Eşitliği,
- Erişilebilirlik,
- Kadın ve erkek arasındaki eşitlik,
- Engelli çocukların gelişen kapasitelerine saygı duyulması ve engelli çocukların kendi kimliklerini koruyabilmeleri için haklarına saygı duyulması (Çalış, 2016).

Sosyal Diyalog

Genel olarak sosyal diyalog toplumsal uzlaşma ve barış fikrine dayanır. Sosyal alanda çatışma değil de uzlaşmayı; kültürel alanda dogmatik düşünce ve bağnazlık yerine demokratik ve özgür davranış modelini; finansal alanda irrasyonellik yerine rasyonelliği tercih etme gibi genel ilkeler benimsenmesidir.

Sosyal Koruma

Komisyon eldeki verilere bakarak, Türkiye'nin sosyal güvenlik durumunun Topluluk anlaşmasının uyum derecesini belirlemenin karmaşık ve anlaşılmaz olduğunu söylemektedir. Komisyon'un yaptığı incelemelere göre, sosyal güvenlik sisteminin en temel problemi parasal devamsızlık ve kayıt dışı bölümün oluşu, idari yapı ve yönetim den kaynaklanan sorunlarıdır. Emeklilik prim ödeyen vatandaşların sayısı azalmaktadır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği

Anayasa'da düzenlenen sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkının çalışma hayatındaki yansımaları; iş sağlığı ve güvenliği hakkıdır. Bu sebeple, İSG'ne yönelik düzenlemelerin, çalışanların yaşamını ve sağlığını güvence altına almayı amaçlayan ve bu hakkın hayata geçirilmesinde en önemli adımı oluşturan uygulamadır. İSG bu noktada işyerlerinde işin yapılması esnasında, fiziki çevre koşulları sebebiyle çalışanların karşılaştıkları sağlık sorunları ve mesleki tehlikelerin ortadan kaldırılması veya en aza indirgenmesi için alınması gereken zorunlu hukuki, teknik ve tıbbi önlemleri sağlamaya yönelik sistemli bir çalışmadır (Canbolat, 2014).

Türkiye'de Sosyal Politikalarla İlgili Kurum ve Kuruluşlar ve Sivil Toplum Kuruluşları

Avrupa Birliği, sosyal politikalar ve istihdam konulu müzakere başlığını, ilgili AB müktesebatı dağılımı da göz önüne alınarak; iş hukuku, sosyal diyalog, kadın ve erkekler arasında eşit muamele, ırkçılığa karşı mücadele, istihdam, sosyal güvenlik, yaşlılar ve dışlanma, kamu sağlığı, iş sağlığı ve iş güvenliği perspektifinde değerlendirmektedir. AB'nin iş hukuku açısından düzenlemeleri temel

olarak toplu işten çıkarmalar, işletmenin devri veya ödeme aczine düşmesi halinde çalışanların korunması, çalışanların bilgilendirilmesi, çalışma saatleri, esnek çalışma, çalışan gençlerin işyerinde korunması konuları üzerinde odaklanmaktadır. Bu konulara ilişkin olarak, ülkemizde başta 1475 sayılı İş Kanunu olmak üzere çalışma mevzuatının esaslarını koyan çok sayıda yasal düzenlemeye atıfta bulunulabilmesi mümkün olmakla birlikte, bu mevzuatın çeşitli konular itibariyle AB müktesebatı içeriği ile uyumlaştırılması ihtiyacı da vardır. Bu çerçevede son dönemde İş Güvencesi Yasa Tasarısı yayınlanmış olup, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işçi ve işveren kesimi tarafından belirlenen akademisyenlerden oluşan bir Bilim Kurulu da AB düzenlemelerini de dikkate alan bir mevzuat çalışmasını sürdürmektedir. İş sağlığı ve İş Güvenliği konusunda AB müktesebatına paralel bir şekilde hazırlanan ikincil mevzuatın yayınlanması ile birlikte uyum açısından önemli bir gelişme kaydedilmesi mümkün olacaktır. Sosyal güvenlik sisteminde mali dengenin sağlanması ve farklı sosyal güvenlik kurumlarına (SSK, BAĞ-KUR, İŞKUR) ilişkin yasal düzenlemelerin tamamlanması önemli bir gelişme sağlayabilecektir. Kurum sağlığı konusunda, bulaşıcı hastalıklarla ve kanserin kontrolü ile ilgili olarak önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bununla birlikte özellikle gözlem, uyarı ve acil müdahale çalışmalarının hızlandırılması gereği İlerleme Raporunda vurgulanmaktadır. Yaşlılar ve diğer risk gruplarına yönelik sosyal yardım hizmetleri açısından ise faaliyet gösteren kurumların ve yürütülen programların iyileştirilmesi ve eşgüdümün güçlendirilmesi gereksinimi vardır (Ata, 2013).

Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye’de sivil toplum, tarihsel çerçevede vakıf gibi bir geçmişe sahip olsa da, Batılı anlamda sivil toplum olgusu, henüz yeni sayılabilecek durumdadır. Eskiden güçlü bir şekilde var olan, ancak zamanla yozlaşması engellenemeyen vakıf müesseseleri, aksini savunanlar olsa da aslında birer sivil örgüttür. Ancak zamanla kaynak probleminin had safhaya ulaşması ile kendini çağın şartlarına uyduramaması ile bugünkü Batılı anlamda STK’lar ile ilgisi olmayan bir yapı kazanmıştır. Zaten çağdaş yapıya sahip olmayıp var olan geleneğin de kaybolması ile,

halkın çeşitli sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda aktif katılımlarını ortaya koyabilecekleri platformlara sahip olma imkanları da kalmamıştır. Küreselleşme ile birlikte meydana gelen ya da güçlenen neo-liberal ideoloji, devletin pek çok alandaki işlevini STK'lara devreden bir anlayışa sahip olmaktır. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik de dahil, pek çok alanda devlet görevini STK'lara ya da piyasaya bırakmaktadır. Türkiye'nin de neo-liberal düşünce akından etkilendiği ve bu hareketin büyümesine kapıldığını söyleyebilmek mümkündür. Söz konusu düşünce, önce zihniyet değişimi yapabilmek için ve fikirlere hakim olabilmek için çeşitli dernek, vakıf, birlik v.s. topluluk ve grup örgütlenmelerini oluşturmaktadır. Sivil örgütlenme, adı verilen bu yeni yönetim ve inisiyatif ele geçirme metodunun öncüleri "Liberal Düşünce Topluluğu" adıyla karşımıza çıkmaktadır. Neo-liberal olsun veya olmasın Türkiye'de sivil inisiyatifi temsil eden hareketler çerçevesinde değerlendirilebilecek pek çok STK mevcuttur. Bunları aşağıdaki gibi gruplandırmak mümkündür.

- Ticaret Birlikleri
- Sendikalar
- İşveren kuruluşları
- Hükümet dışı kuruluşlar
- Hizmet ve üretim birlikleri
- Yerel idarelerin birlikleri
- Politik ilgi grupları
- Dinsel ilgi grupları
- Diğer gruplar

STK gruplarını temsilen pek çok dernek, vakıf ve birlik mevcuttur. Söz konusu STK'ların en etkili ve güçlüleri neo-liberal çerçevede değerlendirilebilecek iş adamları dernekleri (TUSİAD, MUSİAD v.s.), vakıflar (TESEV, TEMA Vakfı, TEV v.s.) birlikler (TOBB), sanayi ve ticaret odaları (İSO, İTO) v.s.). Özellikle, AB süreci ile birlikte, neoliberalist STK'ların çalışması yoğunlukla AB lehine kamuoyu oluşturma ve toplumun yönlendirilmesinden ibaret olmuştur (Öz, 2006).

Sonuç

Yapılan bu çalışmada Avrupa'nın bütünleşmesi açısından 60 yıldan fazla bir macera ve sosyal politika oluşturmada yapılan reformlar tek tek incelenmiş, Avrupa Birliği sosyal politikasının geçmiş ve bugünün değerleri ve yenilikleri özetlenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise, İlerleme Raporları incelenmiştir. Kısaca açıklamak gerekirse, İlk bölümde, “Sosyal Politikanın Avrupa Kıtasında Gelişimi” bölümünde Sosyal Politikanın kavramı, kapsamı, boyutları, dar ve geniş anlamda politika, sosyal politikanın gelişim ve refah devletinin kavramı, Avrupa refah devleti modelleri sınıflandırılması ve özellikleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise, “Avrupa Birliği Sosyal Politikasının Gelişimi” ele alınmıştır. İçeriğinde 1974 sosyal eylem planı, Avrupa Tek Senedi, Topluluk Şartı, Maastricht, Amsterdam, Nice, Lizbon Anlaşması içeriği ve sonuçları açıklanmış Türkiye açısından önemi ve yapılan reformlar ve atılan imzalar anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise, “Türkiye'nin Avrupa Birliği Sosyal Politikasına Uyumu” ele alınmış olup, Türkiye üyelik sürecinde önemli bir yeri olan Ankara Antlaşması, Pazar açısından önemli olan Gümrük Birliği, Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci ve Türkiye-AB süreci anlatılmıştır.

Son bölümde ise, “İlerleme Raporlarında Sosyal Politika Uyumu” adı altında bir çalışma yapılmıştır. Yine bu çalışmada İşçilerin sendikal hakları, çalışma yaşamında kadının yeri ve kadın-erkek eşitliği/eşitsizliği, engelli hakları, sosyal koruma ve birçok konuda önemli olan Avrupa Türkiye ilişkilerinde önemli bir yere sahip sosyal diyalog, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği açıklanmıştır.

Kaynakça

- [1] Akatay, A & Harman, S., (2014) *Sivil Toplum Kuruluşları*, Bursa, Ekin Kitabevi , 128-129.
- [2] Altan, ÖZ.,(2006) “*Sosyal Politika Dersleri*”. T.C Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 99.
- [3] Ata, FK., (2013) *Avrupa Birliği ve İnsan Hakları*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 12.
- [4] Bozkurt, E & Özcan., (2012) *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 66-67.
- [5] Buğra, A& Çağlar, K., (2005) “*Sosyal Politika Nedir?*”, İktisat, İşletme ve Finans Dergisi, Cilt:20, S.227.
- [6] Canbolat, İS., (2014) *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Bursa: Alfa Akademi, 127.
- [7] Çalış, HŞ., (2016) *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri*. Ankara, Nobel Yayınevi, 3-4.
- [8] Çelik, A., (2000) *AB Sosyal Politikası Uyum Sürecinin Uyumsuz Alan*, İstanbul, Kitap Yayınevi, 45.
- [9] Ercan, M & Ayata, A., (2016) *Türkiye-AB İlişkileri*, Ankara, Nobel Yayınevi, 90.
- [10] Erdoğan, S., (2005) “*Avrupa Sosyal Politikasının Doğuşu*”, Genel İş Emek Araştırma Dergisi, S.19.
- [11] Güneş, AM. , (2013) *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 87-88.
- [12] Güven, HS., (1995) *Sosyal Politika'nın Temelleri*, Bursa, Ezgi Kitabevi, 34-35.
- [13] Güven, S., (2001) *Sosyal Politikanın Temelleri*, Bursa, Ezgi Kitabevi, 3-4.
- [14] Karluk, R., (2014) *Avrupa Birliği*, İstanbul, Beta Yayınları, 67-68.
- [15] Koray, M& Topçuoğlu A., (1993) *Sosyal Politika*, Bursa, Ezgi Kitabevi, 76-77.